

Gäller för: Verksamhet Gynekologi och reproduktionsmedicin
Innehållsansvar: Sandra Danell, (sanda3), Kurator leg Hälso o sjukvård
Godkänd av: Sandra Danell, (sanda3), Kurator leg Hälso o sjukvård

Giltig från: 2025-11-10

Giltig till: 2027-11-10

Psykosocial utredning av recipienter vid ägg- och spermiedonation

Revideringar i denna version

Tillagda rubriker: “Journalgranskning”, “Inhämtande av utlåtande” och “Registeruppgifter”.

Omformulering av text under rubrik “Arbetsbeskrivning”: “I samband med att patientparet/patienten aktualiseras i donationsteamet remitteras de till kurator för psykosocial bedömning”.

Syfte

Rutinen syftar till att säkerställa den psykosociala bedömningen av recipienter av ägg- och spermadonation enligt Lagen (2002:351) om genetisk integritet m.m. Förordningen (2006:358) om genetisk integritet m.m. samt Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2009:32).

Arbetsbeskrivning

Kuratorn ingår i tvärprofessionellt vårdteam inom verksamheten för Reproduktionsmedicin. I samband med att patientparet/patienten aktualiseras i donationsteamet remitterad de till kurator för psykosocial bedömning. Kuratorsutredningen resulterar i ett skriftligt utlåtande avseende parets eller den ensamståendes lämplighet att genomgå donationsbehandling ur ett psykosocialt perspektiv. Denna bedömning diskuteras sedan med resterande del av teamet och därefter tas slutgiltigt beslut av läkare.

Psykosocial utredning

För den som önskar bli förälder genom donation kan samtal i den psykosociala utredningen för den särskilda prövningen upplevas som påfrestande. Ett respektfullt och inkännande bemötande samt information

om syftet med utredningen är därför av grundläggande betydelse i samtalen (Socialstyrelsens allmänna råd). Utredningen görs med ett starkt barnperspektiv, för ev. kommande barns bästa och harmoniserar med FN konvention om barns rättigheter artikel 3 om att barnets bästa skall komma i första rummet.

Lagen (2002:351) om genetisk integritet m.m

Förordningen (2006:358) om genetisk integritet m.m

SOSFS 2009:32 Socialstyrelsens allmänna råd

Socialstyrelsens Nationella kunskapsstöd Assisterad befruktning med donerade könsceller

Artikel 3 FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)

Vid behandling med donerade könsceller skall det göras en särskild prövning av om det med hänsyn till makarnas, sambornas eller den ensamståendes:

1. Medicinska
2. Psykologiska, och
3. Sociala förhållanden

Är lämpligt att behandling äger rum. Behandlingen får endast utföras om det kan antas att det blivande barnet kommer att växa upp under goda förhållanden (6kap. 3§ och 7kap. 5 § lagen 2002:351 om genetisk integritet).

I prövningen av parets eller den ensamståendes **psykologiska och sociala förhållanden** bör en yrkesutövare med beteendevetenskaplig kompetens delta. I utredningen bör samtal hållas med den ensamstående, med paret gemensamt och med varje make/maka, sambo för sig (4 kap. 11§ SOSFS).

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2009:32) bör bedömningen vid den särskilda prövningen ta hänsyn till parets eller den ensamstående kvinnans:

1. Ålder
2. Hälsotillstånd och eventuella funktionsnedsättningar
3. Levnadsförhållanden
4. Inställning till att berätta för barnet om dess biologiska ursprung

Hänsyn bör även tas till

1. Parets inbördes relation eller
2. Den ensamståendes sociala nätverk

Riskfaktorer att beakta

- Fysisk/psykisk sjukdom
- Omfattande funktionsnedsättning som kan innebära nedsatt kapacitet och föräldraförmåga
- Olika former av missbruk/beroende
- Tidigare barn utsatta för omsorgssvikt/omhändertagna
- Bristande försörjningsförmåga och/eller allvarliga brister i bostadssituationen
- Allvarlig kriminalitet
- Tveksamhet vad det gäller sökandes vilja att aktivt medverka till att det eventuella barnet tidigt får adekvat information om sitt genetiska ursprung
- Tecken på våld, kontroll eller andra svåra problem i nära relation
- Avsaknad av välfungerande socialt nätverk/social isolering (ensamstående).

Om det i utredningen framkommer att det kommer att krävas omfattande stöd från samhället för att ett barn skall få sina behov tillgodosedda kan det i sig vara en riskfaktor av betydelse (Socialstyrelsens Nationella kunskapsstöd).

Skyddsfaktorer

I bedömningen skall även hänsyn tas till skyddsfaktorer som i viss utsträckning kan minska risken för konsekvenser av mindre allvarliga riskfaktorer. Skyddsfaktorer kan vara specifika eller generella. En sjukdom som hanteras väl genom exempelvis adekvat medicinering eller annan behandling behöver inte medföra att föräldraförmågan påverkas negativt. Samhällets stödinsatser för att kompensera de eventuella begränsningarna som följer sjukdomen behöver vägas in i bedömningen.

Information om att berätta för barn om dess genetiska ursprung

Lagstiftningen är tydlig med barns rätt till att få kunskap om sitt genetiska ursprung, om de har kommit till genom en donationsbehandling (6 kap. 5§ och 7 kap. 7 § lagen om genetisk integritet). Sökandes insikt om ett barns rätt och behov i detta avseende samt vilja att aktivt medverka till att det eventuella barnet tidigt får adekvat information är en väsentlig del i den särskilda prövningen. I

samband med den psykosociala utredningen ges information om lagstiftningen samt råd och stöd om hur man tidigt och som en process kan prata med sitt barn om att det har kommit till genom en donation.

Utredningen dokumenteras i Melior under aktivitet ”Bedömning Kurator”.

Kuratorn bedömer vid hur många tillfällen hen behöver träffa paret/den ensamstående för att göra sin bedömning. Vid behov kallas paret för individuella samtal för att därefter träffas ihop med kurator. Ansvarig kurator har möjlighet att koppla in kollega vid behov.

Journalgranskning

Som en första del av den psykosocial bedömning tar kurator alltid del av patientens sammanhållna journal samt Nationell patientöversikt (NPÖ). För att ta del av patientens sammanhållna journal samt NPÖ krävs samtycke från patienten. Samtycke inhämtas i samband med att pat skriver under hälsodeklaration.

Inhämtande av utlåtande

I de fall det finns en pågående behandlingskontakt kan det finnas anledning att som stöd i bedömningen inhämta utlåtande denne avseende stabiliteten i pats tillstånd över tid samt om andra för fallet viktiga aspekter som kan påverka ett föräldraskap.

Registeruppgifter

För underlag till den särskilda prövningen kan information behöva inhämtas från olika register (exempelvis Polisens misstanke- och belastningsregister). För detta krävs samtycke från sökanden för att uppgifterna ska lämnas ut och vissa uppgifter kan bara den sökande själv begära ut. Syftet med att inhämta uppgifter från register är att försäkra sig om att inte missa befintlig information om några av de allvarigaste riskfaktorerna för att barn ska fara illa, exempelvis domar om våldsbrott eller övergrepp eller dokumentation om tidigare allvarliga brister i föräldraskap. Inhämtande av registerutdrag görs på indikation.

Ansvar

Rutinen gäller för kuratorer som arbetar med psykosociala utredningar avseende ägg- och spermadonation inom Gynekologi och reproduktionsmedicin, Sahlgrenska Universitetssjukhus. Ansvar för spridning och implementering har enhetschefen för kuratorerna. Verksamhetschefen ansvarar för att rutinen finns och följer gällande författningar/lagar.

Uppföljning, utvärdering och revision

För revision av rutin ansvarar enhetschef, kuratorsenheten.

”Medvetet avsteg från rutinen dokumenteras i Melior om rutinen är kopplad till patient.” Övriga orsaker till avsteg från rutinen rapporteras i MedControlPRO.”

Relaterad information

Lagen (2002:351) om genetisk integritet m.m

Förordningen (2006:358) om genetisk integritet m.m

SOSFS 2009:32 Socialstyrelsens allmänna råd

Socialstyrelsens Nationella kunskapsstöd Assisterad befruktning med donerade könsceller

Artikel 3 FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)

Granskare/arbetsgrupp

Sandra Danell leg Hälso- och sjukvårdskurator

Cristina Forsberg leg Hälso- och sjukvårdskurator

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Gynekologi och reproduktionsmedicin

Innehållsansvar: Sandra Danell, (sanda3), Kurator leg Hälso o sjukvård

Godkänd av: Sandra Danell, (sanda3), Kurator leg Hälso o sjukvård

Dokument-ID: SU9786-1429723585-295

Version: 12.0

Giltig från: 2025-11-10

Giltig till: 2027-11-10